

בס"ד

שיעורי הגר"א עוזר שליט"א
ראש ישיבת אתרי

בענין:

**כתיבה ושרטוט
במזוזה ובמגילה**

- שב"ד -

נמסר בש"ק פרשת מטות-מסעי ה'תשע"ג

עיצוב גרפי ועימוד: תמנתי עיצוב גרפי

בשבת פרשת עקב יחל השיעור בשעה: 5:45 אחה"צ
ויהיה בענין:

מצות זימון

מנחה בשעה 5:25 [ובזמן הדלקת נרות למטה]

לקבלת השיעורים באימייל יש לכתוב בקשה לתמנתי: timnal@zahav.net.il

כתיבה ושרטוט במזווה ובמגילה

אלא יסוד הדין הוא שהתורה צריכה שרטוט בכתיבתה, כלומר דברי תורה הנכתבים צריכים שיהיו כתובים בשרטוט, וספר תורה ומזווה שניהם בעצם דבר אחד: כתיבה של תורה, וממילא חל בהם דין שרטוט הנאמר בכל כתיבת דברי תורה.

ואם כן, זה שהשוותה המגילה ל'ספר' אינו ענין לדין שרטוט, כי כאמור אין השרטוט דין ותנאי בשם 'ספר', ולפיכך נצרכנו ללימוד אחר מ'דברי שלום ואמת' שדברי המגילה הרי הם כדברי התורה הטעונים שרטוט בכתיבתם, ונתישבה קושית התוס'.

והוביח כן מדברי הירושלמי (ריש מגילה) שלמדו מדרשה זו - כאמיתה של תורה - הן לענין דין שרטוט במגילה, הן לענין שהמגילה ניתנה להידרש כתורה. הרי שהענין המדובר הוא על דברי המגילה כשלעצמם שהם כדברי תורה, ולא על גוף המגילה שהיא כספר. [הרמב"ן (בגטין ו.) הביא מדברי הירושלמי להוכיח שאף ס"ת צריך שרטוט, דומיא דניתנה להידרש דקאי על התורה ולא על מזווה].

[באור היסוד האמור; באור הקשר בין דין שרטוט בכתיבת פסוקים לשרטוט בספר תורה ובמזווה]

א ענין זה שדברי תורה טעונים שרטוט בכתיבתם, יתבאר היטב על פי דברי הגרא"ל מאלין (ח"א לו) בבאור דין שרטוט בכלל; הנה בסוגיא בגטין (ו:) מבואר שכל הכותב פסוק או חלק מפסוק - צריך לשרטט, כדאמר רבי יצחק: שתיים כותבין (בלא שרטוט), שלש אין כותבין. והנה בפשטות נראה שדין זה חלוק מדין שרטוט שבמזווה [או בספר תורה לרש"י והרמב"ם], כי דינא דר' יצחק ענינו 'איסור' ולא 'פסול', שהרי הכותב פסוק באגרת אין שייך שם כשרות ופסלות, ואילו ההלכה של שרטוט במזווה ענינה הכשר המזווה ולא איסור והתר. ואכן כן נראה מפשט דברי התוס' בסוטה (יז:): שהקשו לשם מה הוצרכו לימוד מיוחד למגילת סוטה שצריכה שרטוט כספר, תיפו"ל שאסור לכתוב שום פסוק בלא שרטוט. ותרצו דהוה אמינא אעפ"י שאסור לכתוב בלא שרטוט, המגילה לא נפסלה אם עבר וכתב, קמ"ל. הרי ששני דינים הם משני מקורות; 'איסור' כתיבה לא משורטטת ו'פסול' מגילה שלא שורטטה.

ואור"ם מדברי הרמב"ן וסיעתו (בגטין ו) אין נראה כן, שהקשה ל"ל להלכתא דשרטוט במזווה, תיפו"ל דכל כתיבת פסוקים צריכה שרטוט. ותירץ בתירוץ אחד שאכן ההלכה לא נצרכה למזווה ואינה באה אלא למעט תפלין משרטוט. עוד תירץ שהייתי אומר שתפלין ומזווה שלא ניתנו לקרוא בהן, מן הדין אינם צריכים שרטוט. הרי משמע מדברים אלו דדינא דר' יצחק היינו הך עם דינא דשרטוט בספרים ובמזוזות, ומדינא דר' יצחק כבר שמענו לפסול ספר תורה או מזווה שאינם משורטטים, וזה צריך באור.

ופירש הגרא"ל דדינא דר' יצחק אינו איסור בעלמא, אלא יסוד הדין הוא שדברים שבכתב לא ניתנו להיכתב אלא בדינים ובתנאים מסוימים, וכדאמרינן (בגטין ס) אין כותבים מגילה (פרשה אחת או כמה פרשיות) לתינוק להתלמד, מפני שתורה

ביסוד הגרי"ז שיש דין כתיבה מיוחד למזווה, מה שאין כן בתפלין

א הגרי"ז (בפרשת ואתחנן) עמד על שינוי לשון הכתוב בתפלין ובמזווה, שבתפלין נאמר 'וקשרתם' ולא נאמרה כתיבתן, ואילו במזווה נאמר 'וכתבתם'. ופירש על פי מה שייסד במקום אחר (הל' תפלין פ"ה) שבתפלין אין דין 'כתיבה' מיוחד להן, אלא צריך לקשור ולהניח את הפרשיות כפי שהן כתובות בתורה, ואילו במזווה יש דין 'כתיבה' המיוחדת לה, וכמו שכתב הרמב"ם ששונה כתיבת התגים שעל האותיות במזווה מאלו שבספר תורה ובתפלין, וכן לענין עשיית הפרשיות סתומות ופתוחות יש חילוק ביניהן, וכדלהלן.

ונבוא בע"ה לבאר ולהטעים את עיקר יסודו, וכן לישא וליתן בדבריו בפרטות.

[מקור דין שרטוט במזווה; קושית התוס' על פרש"י]

ב אמרינן במנחות (לב:): אמר רב יהודה אמר שמואל: כתבה - את המזווה - אגרת פסולה, מ"ט אתיא כתיבה כתיבה מספר. ופרש"י 'כאגרת' בלא שרטוט ולא דקדק בחסרות ויתרות, כאגרת בעלמא. והקשו בתוס' על מה שפרש"י בלא שרטוט, הלא אמרינן (בגמרא שם לעיל) שרטוט של מזווה הלכה למשה מסיני, והכא יליף כתיבה כתיבה. ומפרש ר"ת 'אגרת' - מקרא בלא מסורת, שלא דקדק בחסירות ויתירות, אבל שרטוט במזווה מהלכה - למשה-מסיני היא ולא ילפינן מספר, והיינו משום שסובר ר"ת (בתוס' שם ובסוטה יז: וגטין ו:): שספר תורה אין צריך שרטוט בכל שורה ושורה. ודברי רש"י צריכים ישוב, למה לי לדין שרטוט במזווה גם הלכתא וגם גזרה שוה.

[יסוד הגרי"ז ששרטוט הוא דין בכתיבת דברי תורה ולא בשם 'ספר'; ישובו דברי רש"י ורמב"ם במקור דין שרטוט במגילה]

עוד הקשו התוס' (שם) על מה שפרש"י (במגילה טז:): בהא דמגילה צריכה שרטוט משום 'דברי שלום ואמת' - מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה, דהיינו כספר תורה עצמו [שצריך שרטוט לשיטתו]. והלא ממה שהמגילה נקראת 'ספר' ילפינן (שם יט) שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה כספר תורה, וא"כ גם דין שרטוט יכול להילמד משם, ולשם מה נצרך לימוד נוסף מ'אמת'. ומזה הוכיחו התוס' שספר תורה אינו צריך שרטוט ולכך אין לנו ללמוד שרטוט במגילה מ'ספר' אלא מ'אמתה' של תורה' דהיינו מזווה, דאמיתה משמע כיחידה של תורה, שיש בה עול מלכות שמים.

ובחדושי הגרי"ז (הל' מגילה) כתב לתרץ קושיא זו עפ"י דקדוק לשון הרמב"ם (מגילה ב,ט): 'אין כותבין את המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה וכו' וצריכה שרטוט כתורה עצמה וכו' ואינה נתפרת אלא בגידין כספר תורה'. הנה דעת הרמב"ם כרש"י שדין שרטוט במגילה נלמד מספר תורה ולא ממזווה, וכפי שיטתו (בהל' תפלין א,יב) שס"ת בעי שרטוט, אלא שיש לדקדק על שינוי לשונו, שלענין חומרי הכתיבה והתפירה כתב שהיא 'כספר תורה', ואילו לענין שירטוט נקט 'כתורה עצמה'. ופירש הגרי"ז שהשרטוט אינו מדיני ה'ספר'

קושיית התוס' אמאי אין צריך שרטוט בתפלין עכ"פ מדינא דר' יצחק - דעיקר דינא דר"י הוא דין באופן כתיבת התורה, וכיון שבתפלין יש הלמ"מ שא"צ שרטוט נמצא שבכתיבת תורה שבתפלין לא נאמר תנאי ואופן זה של שרטוט].

[דיני אופני כתיבת דברי תורה, עניינים הלכות במסירת התורה]

ונראה שאפשר להוסיף עוד בבאור הענין, שדינים אלו של כתיבת התורה באופן מסוים, ענינם בצורה של מסירת התורה ולימודה לאחרים, כפי שיבואר; -

באותה סוגיא בגטין הובאה הלכה נוספת בדיני כתיבת התורה וקריאתה; דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה, דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרן בכתב. והנה לגבי הדין האחרון כתב הרמב"ם (בהקדמתו לפירוש המשנה) שרשאי לכתוב לעצמו דברי תושבע"פ כדי שלא ישכחם, אבל כשמלמד לרבים מלמד על פה. וכ"כ רש"י (בשבת ו ובב"מ צב) בבאור 'מגילת סתרים' המוזכרת בש"ס, שהיו כותבים לעצמם קיצורי דברים מתושבע"פ כדי שלא ישכחם, ומסתירים אותם, ומלמדים לתלמידים בעל פה. ובאור הדבר מובא מהגרי"ז (בחדושים על מסכת תמורה יד) שגדר הדין הוא בצורת מסירת התורה, דתורה שבעל פה דינא להימסר על פה דוקא ולא בכתב, לכך מותר לכתוב לעצמו כדי לזכור ולמסור אח"כ לאחרים על פה. וכבר קדמו בספר קרן אורה (תענית כח), ושם כתב שכן הגדר גם בהלכה הראשונה שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרן בעל פה, דין הוא בצורת מסירת התורה שבכתב ולימודה, ללמדה לאחרים מתוך הכתב דוקא, כגון קריאת התורה בבית הכנסת מתוך הכתב דוקא (וגם זאת מטו בשם הגרי"ז - ע' בחדושי הגרי"ז החדשים בסוטה מ), וכפי שלמדו בגמ' שני הדינים הללו מהנאמר למשה 'כתוב לך את הדברים האלה' - שלא ילמדם לישראל על פה; 'כי על פי הדברים האלה' - שלא ימסור תושבע"פ אלא מפיו ולא בכתב. וכן דייק מלשון רש"י בגטין שם, 'אי אתה רשאי למסורם לישראל על פה'.

וזוהו הבאור בדברי התו"י (ביומא ע) שבאמירת הלל ופסוקי דמרה אין איסור לומר בעל פה כיון שאומרים אותם דרך הודאה והלל ולא דרך לימוד. וכן מתורצת בזה קושיית המהרש"א (גטין ס) היכן מצינו איסור בהנך קראי ד'כתוב לך... כי על פי הדברים האלה' - ולהאמור ניחא, שיסוד הדין אינו איסור אלא אופן בצורת מסירת התורה, וממילא נובע האיסור לשנות מצורת המסירה.

ומוטעמים הדברים לפי דברי הר"ן במגילה (יד. בדפי הרי"ף) שביאר הטעם דדברים שבכתב א"א רשאי לאמרן על פה, כיון שלמדים מהכתב גופי תורה, כגון מחסרות ויתרות ומצורות האותיות, וזה נחסר בצורת לימוד שבעל פה. ומאידך, דברים שבעל פה מובנים יותר כשנמסרים מפי הרב ולא מתוך הכתב. הרי מבואר שדין זה נוגע לצורת לימוד התורה ומסירתה מרב לתלמיד.

ה ומדויק בזה לשון הגמ' 'דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאמרן בכתב' - ולא אמרו 'לכתבן', כי הדין נאמר במסירה ובצורת האמירה לאחרים (רג"א).

ו ונראה שעל זה סומכים העולם לומר 'זיכולו' בעל פה בשעת הקידוש, הגם שמוציא בזה אחרים ידי חובתם (ע' משנ"ב סו"י מט) - אך לפי שאין אומרו כלימוד ומסירת תורה אלא בתורת סיפור דברים וקיום מצות קידוש.

חתומה ניתנה [או אף אם מגילה מגילה ניתנה - כיון דאידבק אידבק], הרי שתורה שבכתב [ובכלל זה שאר כתבי הקודש] ניתנה להיכתב רק בצורתה המסוימת, וכיון שהיא חתומה לפיכך אינה נכתבת חלקים חלקים [ואין חילוק בזה אם כותב על הקלף או אף על הנייר, בדיו או בשאר סממנים, הגם שאינו מטמא את הידים - שדין זה של כתיבת התורה בשלמותה אינו נוגע לקדושת הספר והכשרו אלא לדיני כתיבה של תורה. אכן אנן קיי"ל כהרי"ף וש"ר - דלא כהרמב"ם - שעתה הותר לכתוב מגילה להתלמד בה משום 'עת לעשות לה']. וכמו כן לא ניתנה תורה להיכתב אלא בשרטוט. ומכאן נובע דינו של ר' יצחק שאסור לכתוב פסוק מהתורה בלא שרטוט.

הורה אומר: אין האיסור 'סיבה' לפסול המזווה אם לא שירטט, אלא הוא 'סימן' לכך שנאמרה צורת כתיבה מסוימת לתורה שבכתב. ומזה הבינו הרמב"ן ודעימיה שמזווה שלא נכתבה בשרטוט, בדין הוא שתפסל משום שלא נכתבה בצורת כתיבה של דברי תורה.

ובזה פירש הגרא"ל דברי הרמב"ם (ס"ת זיד) שדין זה שאין כותבים מגילה לתינוק להתלמד בה, אמור רק כשכותב ארבע תיבות בשורה, אבל פחות מכן מותר. ומנין הוציא דין זה - אלא מקורו מדין שרטוט כפי שציין הגרא"א (ביו"ד רפג), שפסק הרמב"ם: 'כמתניא (בגטין ו) שלש כותבים ארבע אין כותבים. ולכאורה תמוה מה ענין שרטוט לכתבת מגילה לתינוק, והרי נראה בפשוטו שהטעם שפחות מד' תיבות א"צ שרטוט, מפני שאין בזה חשש עיקום וחסרון נוי - אך הבאור הוא כנ"ל שאיסור כתיבה בלא שרטוט נובע מזהדין הכללי לכתוב התורה באופן מסוים, ומכך שמותר לכתוב שלש תיבות בלא שרטוט, מזה הוציא הרמב"ם ששלש תיבות אינם בכלל 'כתיבת תורה' שנאמרו בה הלכות כתיבה, וא"כ כמו כן אין איסור לכתבה מגילה באופן זה'.

ועיקר דברי הגרא"ל מפורש בדברי הרמב"ם בפיה"מ (פ"ב דסוטה), ושם נתגלה מקור דינו שבשתי מלים מותר לכתוב 'מגילה', שפירש [דלא כפרש"י] הא דאמרין בגמרא שפרשת סוטה שהיתה כתובה על טבלא של זהב, אין בה איסור כתיבת מגילה מגילה כי היתה כתובה לסירוגין, דהיינו שהיתה כתובה שתי מלים בכל שורה, ונימק 'והטעם לכך לפי שאסור אצלנו לכתוב פסוק מן התורה כסדרו בשיטה אחת אלא בספר כפי תנאי הכתיבה המבוארים בספרי תורות ותפלין ומזוזות, כל אחד כפי תנאיו'. [וכבר עמד הגרי"ז (בחדושי הגרי"ז החדשים סוטה יז ובעמק ברכה דיני תפלין) על דברי הרמב"ם האלו. ותיריך בזה

א כפשוטו הסוגיא בגטין ס. גבי ספר אפטרטא. וכ"מ במסכת סופרים (ט, ט) אין עושין 'שמע' 'הלל' מגילה לתינוקות. וכן נקט כפשוטו הפני' בגטין ו. וצ"ע מדברי הרמב"ם בהל' ס"ת (פ"ב) שמסידור דבריו משמע שהוא דין מסוים בתורה, בשונה מדין שרטוט שהזכיר כל כתבי הקודש.

ב ודוקא לצורך לימוד, אבל לא כתיבת פסוקים לסימן טוב ולברכה וכד' כדרך שתולים בבית ובסוכה. עפ"י ט"ו י"ד רפג סק"א; משנ"ב תרלח סק"ד. וכ"כ באג"מ (יו"ד ח"ד לה, ד) לענין כתיבת פסוקים בהזמנות, שכיון שאין זו כתיבה לצורך לימוד, מסתבר שאסור. וכן צדד הפני' בגטין ו. ויצא לאסור כתיבת 'שיות' וכד'.

ג וכבר דיברו בזה בסתירת דברי הרמב"ם בהל' יבום ובהל' ס"ת, אם שלש תבות אסור או מותר.

ד ביבמות קו: מבואר שאם אינו כותב לשם פרשה ללמוד ממנה כספר אלא כמצטט לסיפור דברים, מותר לכתוב עכ"פ לצורך מצוה, הגם שצריך שרטוט. [וכן נראה בההיא דגטין ו: ששלח ר' אביתר פסוק והרי לא היה זה לצורך לימוד ומשום 'עת לעשות'. ולפי"ז לכאן' היה מקום לדון להתייר כתיבת פסוקים לנוי סוכה כפי שנוהג המון עם, והמשנ"ב הביא מהאחרונים לאסור כנ"ל]. הרי משמע לכאן שאין דינים אלו חופפים, ואין אחד תלוי בחברו בהכרח. ומ"מ שניהם דינים האמורים בכתיבת תורה, והוה שהשוה הרמב"ם ששלש מילים אינם נחשבים ככתיבת פסוק מן התורה. וצ"ע לפי מה שאנו נוקטים שבכתיבה שאינה אשורית א"צ שרטוט, האם מותר לכתוב מגילה להתלמד בה בכתיבה כזו.

ומשום שאין הנבואה שורה אלא בארץ ישראל, הגם שכבר מקודם לכן נכתבה בידי מרדכי ואסתר והיו קוראים בה בכל שנה ושנה כדאיתא בסדר עולם - הרי שיש בה דין כתיבה מסוים בתורת מגילה לקיום מצות הקריאה, בנפרד מדין כתיבתה בתורת אחת מכתבי הקודש.

ופירש הגרי"ז לפי"ז כוונת הגר"א שביאר (באו"ח תרצב) הטעם לדברי האו"ז (הל' מגילה שעג, ומובא ברמ"א תרצא, ב) שכל פרשיות המגילה עושים אותן סתומות, הגם שלפי המסורה יש בה פתוחות וסתומות [והיה מי שרצה בדור האחרון לערער על מנהג זה שכתב הרמ"א, ולהצריך לכתוב המגילה כפי המסורה, בפתוחות וסתומות, כאשר נתגלה בדור האחרון ב'כתר ארם צובא' - ולא נתקבלו דבריו] - ופירש הגר"א מפני שהיא 'אגרת'. ופירש הגרי"ז כוונת הגר"א עפי"ד הגמרא במגילה (יט) שנקראת 'ספר' ונקראת 'אגרת', דדין 'אגרת' הוא דין כתיבה מיוחד בתורת מגילה לקיום מצות הקריאה ולא בתורת אחת מכ"ד כתבי הקודש. ולכן נקטינן לכותבה אותה בתורת 'אגרת' ולכן אנו סותמים כל פרשיותיה.^ח

ועוד ביאר הגרי"ז לפי"ז, הא דמצרכינן ילפותא (במגילה יט) שהמגילה נכתבת על הקלף ונתפרת בגידים וכו' כספר - משום שיש לה דין כתיבה מיוחד לקרות בה, הלכך צריך לימוד שאף לקיום דין זה צריכה להיות כדיני בקלף וכדיני כדיני 'ספר'. אבל אילו כל דינה היה כאחת מכתבי הקודש, כקריאת התורה, לא היה צריך קרא.

והוביח עוד שהוא דין כתיבה בפני עצמו, ממה שאפשר לכתוב המגילה ללועזות בלעז ולקרוא בה, כגון גפטיית לגיפטים וכד' (מגילה יח), משא"כ בספר תורה שאינו נכתב אלא ביוונית, למאי דקיי"ל כרשב"ג (במגילה ח)^ט, הרי שיש לה תורת כתיבה של מגילה גם באופנים שאינם כשרים בשאר כתבי הקודש. ועוד הארכנו בדין כתיבת המגילה במקום אחר.

והנה איתא בגמרא (מגילה ג.) מבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה. ועמדו המפרשים הלא גם בקריאתה לומד תורה ומאי ביטול תורה איכא. ובשו"ת בית אפרים (או"ח סז). ציינו הרש"ש שם"ט) כתב שאין בקריאתה קיום מצות תלמוד תורה כיון שאין קריאתו לשם לימוד. והגרי"ז הוסיף לבאר (מובא ב'לקוטי הגרי"ז') על פי יסודו הנ"ל שיש במגילה תורת כתיבה לעצמה שאינה בכלל כתיבת כתבי הקודש, הלכך גם קריאתה אין בה תורת קריאה בתורה אלא חיוב קריאה לעצמו הוא. והוכיח מהא דקראה על פה עד רובה יצא, וגם איתא בירושלמי שאין מדקדקין בטעויותיה [עכ"פ כשאין שינוי במשמעות], שלא כדין קריאת התורה שנקראת כולה מתוך הכתב דוקא ומדקדקין בטעויותיה - הרי שמצות קריאה לעצמה היא ולא כקריאה

ח ונ"מ לדין מטמאה את הידים גם באופן זה שפרשיותיה סתומות, כי סו"ס מכתבי הקודש היא. וגם י"ל דהגוירה היתה על 'ספר' שמטמאה את הידים כדאמרין בפ"ק דשבת, והרי דין 'ספר' לה.

ט צ"ע בר"ר ר"פ כל כתבי בשם הראב"ד דשאר כתבי הקודש נכתבים גפטיית לגיפטיים, קל וחומר ממגילה שכתוב בה 'ככתבם וכלשונם', ולכא"ו האי ק"ו שייך גם בתורה ואף לענין קריאתה בביהכ"נ. וכן משמע מתוך דברי הבאה"ל שלו, יב.

י שיעור קנא

יא וע"ע חממת שלמה או"ח תרפו; מהר"ן חיות ואמת ליעקב מגילה שם; מועדים וזמנים ח"ב קסט. ובהליכות שלמה (יט הערה 62) צירף דעת הבית-אפרים להקל למי שנכנס לבית הכנסת כשמתחילים לקרוא המגילה ועדיין לא בירך ברכות התורה ואין לו מנין אחר - ישמענה בלא ברכה"ת כדי שלא יפסיד קריאתה בציבור.

לפי זה יש לומר כמו כן לענין דין שרטוט, הנובע גם הוא מהלכות כתיבת תורה שבכתב ואינו מדיני ה'ספר', כאמור; דין זה נאמר באופן מסירת תורה שבכתב לאחרים, שהדברים הנמסרים והנלמדים צריכים להיות כתובים ביושר על ידי שרטוט. וזהו מה שכתב הרמב"ם שהמגילה צריכה שרטוט כ'תורה עצמה' כלומר כדרך שהתורה צריכה להיכתב ע"י שרטוט ובאופן זה בלבד היא נמסרת ונלמדת לאחרים, כך גם המגילה.

בזה יש ליתן טעם לדברי הר' אליהו הזקן בעל האזהרות (מובא בראשונים בגטין ו), שכשכותב אדם אגרת לחברו ורוצה לכתוב בלשון צחה, מותר לכתוב לשון המקרא בלא שרטוט - כי כשאנו כותב לשם דרשה ולימוד, אין זו 'מסירת תורה' ולא נאמר בזה דין שירטוט, שכל ענינו נובע מההלכות המסוימות שיש בצורת מסירת התורה. [ויש לדון לפי"ז בכותב לעצמו לזכרון, שמא כשם שאין בזה איסור כתיבת תושבע"פ כי אינה צורת מסירה לאחרים, כן אין בזה צורך בשירטוט. אך שמא סבר הר' אליהו שגם לימוד לעצמו בכלל האיסור ולא דוקא לימוד לאחרים].^י ובשו"ע (יו"ד רפג) הביא להלכה את דברי הר' אליהו הזקן, וגם הביא מהרמב"ן (בגטין ו) שדין שרטוט הוא רק בכתב אשורית, ועל זה אנו סומכים. ויש להטעים דבריו להנ"ל, כיון שהוא דין בכתבת תורה, הרי כשאנו בכתב אשורית אין כאן תורת 'כתיבת תורה'.

בגדרי ההלכה של שרטוט במזוזה ובמגילה

ד דהנה הגרי"ז כתב לפי דרכו שלא נאמרה הלכה מיוחדת של שרטוט במזוזה, אלא דין כללי הוא בכל כתיבת תורה להצריך שרטוט, ומזוזה הריהי כתיבת תורה וממילא היא כלולה בהלכה הכללית של שרטוט בתורה. ואולם לפי פשט הדברים נראה שהיא הלכה מיוחדת שנאמרה במזוזה. וכן משמע מדברי כל הראשונים בגטין (ו). אלא שצריך להבין מה צורך בהלכה זו, והרי כפי שבאר הגרי"ז להרמב"ם ורש"י, אכן קיים דין כללי בכל כתיבת דברי תורה שבכתב להצריך שרטוט וכמו שנתבאר. כמו כן יש להקשות על הצרכת לימוד מיוחד במגילה שצריכה שרטוט - והלא היא אחת מכ"ד כתבי הקודש המצריכים שרטוט בכתבתם.

והנה לענין מגילה, יש ליישב עפי"ד הגרי"ז במקום אחר (הל' מגילה ב,ט) שהאריך לבאר שמלבד מה שהמגילה היא אחת מכ"ד כתבי הקודש, יש בה חלות שם של 'מגילה', ומן הפן הזה יש לה דין כתיבה אחר, 'כתיבת מגילה'. והוכיח כן ממה שלשמואל (מגילה ז) אין המגילה מטמאה את הידים מפני שלא ניתנה להיכתב, והרי ודאי היא נכתבת כדי לקרוא מתוכה שהרי קראה על פה לא יצא, אך כבר ביאר הריטב"א (שם וביומא כט) בדעת שמואל שלא ניתנה להיכתב להיותה בכלל כתבי הקודש שתהא בה קדושה לטמא את הידים, אלא ניתנה להיכתב כ'מגילה' לקיים בה מצות הקריאה. ואף לדין דקיי"ל דמטמאה את הידים, מבואר ברש"י (ב"ב טו) שרק כשעלו בימי עזרא לארץ ישראל נקבעה המגילה כאחד מכתבי הקודש על ידי אנשי כנסת הגדולה,

יז קשה מיבמות קול: לענין גיטא דחליצה שב"ד רק מתארים סדר הדברים וצריכים לשרטט את הפסוקים המובאים בתאור המעשה. וכן ר' אביתר שלח בגטין ו בני אדם העולין משם לכאן קיימו בעצמן ויתנו וגו'. מזה נראה שהאיסור נאמר אף שלא בדרך לימוד, והר' אליהו התיר רק באגרת שלומים שאין הכוונה לציטוט אלא משמשים בהשאלה בלשון הכתוב למליצה בעלמא.

בתורה. וכן הוכיח מהמנהג המובא בהגהות מיימוניות (מגילה ב,א) שלא להפסיק בין פסוק לפסוק אלא תיכף לסיום פסוק זה מתחיל באותה נשימה פסוק שלאחריו שהרי נקראת 'אגרת'²³. הרי שקריאתה כקריאת אגרת ולא כקריאה בתורה.

וכרברי הגרי"ז האלו מבואר ברמב"ן (במגילה יז), ששאל אמאי צריך ילפותא שתהא המגילה כתובה על הקלף ובדיו, מאי שנא משאר כתבי הקודש. ומתרץ כיון שנקראת 'אגרת' הו"א שלא יצטרכו כל דיני ספר. וכתב שיש בקריאתה דין 'אגרת' שלכן קורא אותה יושב ופושטה כאגרת ואינה כרוכה כספר תורה, וגם נהגו הכל בקריאתה שלא להפסיק בפסוקים מטעם זה, שמנהג אגרת נהגו בה.

והוא"ל וכן, יש לומר שלכך צריך לימוד מיוחד לדין שרטוט במגילה, לומר שגם כלפי הדין המסוים של 'כתיבת מגילה' צריך שרטוט, שהרי כאמור אין זו כתיבה כשאר 'כתיבת תורה', וגם קריאתה בפורים אינה בתורת 'קריאת תורה' אלא קריאת 'אגרת' לפרסומי ניסא, והרי דין שרטוט הוא מדיני כתיבת כתבי הקודש ומסירת התורה כנ"ל, ואילו המגילה כשנכתבת למצות קריאה דין אחר לה ואינה 'מסירת תורה'²⁴. (וכן מובא בקיצור מהגרי"ד סולוביצ'יק, ב'חדושי הגרי"ז' סוטה יז שיצאו מחדש).²⁵ ואכן כבר מבואר ככל הדברים האלו ברמב"ן שם, ששאל שם גם על שרטוט, הלא נקראת 'ספר', ומה צריך לימוד מיוחד. ומתרץ מפני שהיא כאגרת, והו"א שתהא בלא שרטוט כאגרת.

[באור יסוד הגרי"ז הנ"ל בחילוק שבין תפלין למזווה]

ה מעתה יש לומר על דרך זו גם לענין מזווה, דהנה הגרי"ז (בהל' תפלין פ"ה) ייסד חילוקו הנ"ל בין תפלין למזוזה, על פי דברי הרמב"ם לענין צורת הפרשיות בתפלין ובמזוזה, שבמזווה כתב: מצוה לעשות ריוח שבין פרשת שמע ל'והיה אם שמוע פרשה שתומה, ואם עשה פתוחה כשרה לפי שאינה סמוכה לה בתורה, ואילו בתפלין אם שינה פסל אף בדיעבד. - ומאי שנא, הלא לכאורה אותו הטעם שייך בשתייהן.

ורקרב הגרי"ז לשון הרמב"ם, שבתפלין כתב לעשות את הפרשיות שבהן כולן כפי שהן בתורה, שלש פתוחות ואחת שתומה, ואילו במזווה לא כתב מאומה על הפרשיות עצמן רק על הרווח שבין 'שמע' ל'והיה עם שמוע'. ופירש שבמזווה נאמר דין 'כתיבה' לעצמה, וחלוקת פרשיותיה הוא דין מחודש שנאמר בדיני כתיבת המזווה, לעשות ריוח בין שתי פרשיותיה, ואילו בתפלין אין תורת 'כתיבה' מחודשת [וגם לא יתכן שיהא שם דין בריוח שבין הפרשיות, שהרי אפילו כתבן על ארבעה עורות כשר], אלא שצריך 'להעתיק' את ארבע הפרשיות כפי שהן בתורה, ו'פתוחה' ו'שתומה' שנאמר בתפלין הוא רק כתיבת אותה פרשה בתורה, ולכן אף בדיעבד אם שינה פסול, דאעפ"י ש'שמע' ו'והיה' אינן סמוכות בתורה, סוף סוף לא העתיק הפרשה כצורתה. לא כן במזווה, אין זו תורת 'העתיקה' מהתורה אלא דין כתיבה

מחודש, וממילא אין דין פתוחות ושתומות בפרשיות עצמן אלא הוא דין אחר ברווח שביניהם, ולכן הטעם שאין סמוכות בתורה גורם שאם עשה ריוח של פרשה פתוחה כשר.

ובזה פירש דברי הרמב"ם שדין תיוג האותיות במזווה שונה מתיוג האותיות שבספר תורה, שהוא נאמר באותיות אחרות מאלו שבספר תורה, ואילו בתפלין התיוג צריך להיות כמו בספר תורה - כי במזווה ישנו דין כתיבה מחודש ואילו בתפלין יסוד הדין הוא להניח את הפרשיות הכתובות בתורה, ועל כן צריך לכתבתן כפי שהן בתורה.

הרי ראינו שיש למזווה דין כתיבה מיוחד מצד היותה 'מזווה', שעל כן הרווח שבין פרשיותיה אינו בהכרח כפי שהוא בתורה, וכן תגי אותיותיה שונים, אם כן י"ל שלולא ההלכתא הוה אמינא שכתיבה זו אינה ככתיבת כתבי הקודש הטעונה שרטוט, כי דין כתיבה מחודש הוא. וביותר יש להטעים לפי הנ"ל, שהרי המזווה אינה נכתבת כמסירת תורה ולימודה. וכן מבואר ברמב"ן (בגטין ו), שמזווה ותפלין שהם מחופים ואינם עומדים ללמוד מתוכם, לפיכך אי אפשר ללמוד בהם דין שרטוט מדינא דר' יצחק, ולכן הוצרכה הלמ"מ מיוחדת במזווה שצריכה שרטוט.²⁶

[גדר מצות מזווה, לכתוב את הדברים על מזוזה הבתים, ללא חלות דין בחפצא קודם הכתיבה]

ו ויש להוסיף בזה נופך, דהנה כבר נתקשו המפרשים בדברי הרמב"ם (תפלין א,יא) שספר תורה ותפלין צריכים עיבוד לשמן ואילו מזווה אינה צריכה עיבוד לשמה [ובתוס' (מנחות מב) הביאו מקור לדברי הרמב"ם מסוגית הגמרא שם, ורעק"א (בגליון הרמב"ם) והגר"ח (בספרו הל' תפלין) הביאו מקור לרמב"ם מהירושלמי פ"ג דיומא]. והנה גם לענין מגילה פסק הרמב"ם (מגילה פ"ט) שאינה צריכה עיבוד לשמה. וכתב הגר"א (או"ח תרצא) שהרמב"ם לשיטתו במזווה שא"צ עיבוד לשמה. והדברים סתומים וחתומים, מה ענין מגילה למזווה. אך להמבואר לעיל אתי שפיר, דלענין מגילה ביאר הגרי"ז דהא דצריכה עיבוד לשמה היינו להחל עליה קדושת ספרי הקודש, אבל מגילה שאנו כותבים אותה בתורת 'אגרת' לקיום מצות קריאה אין בה חלות קדושת כתבי הקודש, לכך אין בה דין עיבוד לשמה. וא"כ נראה שזו כוונת הגר"א בהשוותו למזווה, שאף המזווה כמו המגילה יש לה תורת כתיבה מיוחדת, דהנה מצינו שהראב"ה כתב לעשות פרשיות המגילה סתומות, ונימק שיש לעשותה כעין מזווה. והגרי"ז בהל' מגילה הוכיח מדברי הראב"ה שיש במגילה תורת 'כתיבת מגילה' מיוחדת, ובהלכות תפלין הוכיח הגרי"ז מהראב"ה שבמזווה יש תורת כתיבה מיוחדת, ולכן הראב"ה דימה אותם להדדי. וא"כ זו כוונת הגר"א שהמשותף למזווה ומגילה שלשתייהן תורת כתיבה בפני עצמה, ולא בתורת כתבי הקודש, ולכן א"צ עיבוד לשמה.

והנה כבר נשאל הרמב"ם מחכמי לונזיל (מובא בכס"מ) על חידושו שבמזווה א"צ עיבוד לשמה, והשיב שהואיל ולא נאמר

יב וע"ע רב"ע מגילת אסתר ט,כו.

20 יתכן לפ"ז שאף הכותב שתי תיבות בשורה במזווה (ע' מנחות לא: ובפרש"י דכשרה) צריך שרטוט, כי הלכה היא במזווה שצריכה שרטוט, ולא משום ההלכה הכללית של כתיבת תורה, שהיא אין בשתי תיבות כדלעיל בפנים.
יש להעיר שבתירון הראשון שברמב"ן מבואר שגם בלא הלכה מיוחדת במזווה, הייתי יודע שרטוט אף במזווה ובתפלין משום דלא גרעי משאר ספרים, ומאי דאצטרף להלכתא היינו רק למעט תפלין. והוה שלא כפי הסברא האמורה. ובתירון השני מבואר שטעם זה דאינה עשויה ללימוד, יש לו מקום אף בלא שנאמר שיש דין 'כתיבה' מיוחדת במזווה, שהרי אף בתפלין כתב הרמב"ן כן.

יג תדע, דהא 'דברי שלום ואמת' - כאמתה של תורה, נאמר בכתיבת הספרים ובשליחתם ע"י אסתר ומרדכי בטרם נעשתה מכתבי הקודש, ומשמע שגם אז היתה צריכה שרטוט. (הערת רמ"ז: האם גם אז היתה ניתנה להידרש).

יד ואף דלכתחילה ודאי צריכה שרטוט דמ"מ כותב דברי תורה שבכתב ועשוי ללמוד בה, מכל מקום הוה אמינא שאם לא שרטוט תוכשר מיהא בתורת מגילה לקראו בה.

שבמסכת סופרים, דמ'דברי שלום ואמת' לומדים שכתבת דברי המגילה טעונה שרטוט ככתבת תורה, ומפני שנקראת 'ספר' נלמד שצריך שרטוט מצד תואר ה'ספר'. והנה למגילת סוטה יש תורת 'ספר' כפי שאמרו בגמרא שם, אבל אין בה דין 'כתיבת תורה', שהרי האריך הגרי"ז (בסוטה יז) להוכיח שבמגילת סוטה אין גדר הדין להעתיק הפרשה בתורה, אלא לכתוב לסוטה את דברי האלה והשבועה של הכהן. ועכ"פ ודאי שאין זו כתיבה של לימוד ומסירת תורה לאחרים, שהרי המגילה עומדת להימחק, וכמו שאמרו בירושלמי (הביאווה התוס' בסוטה יז) שמגילת סוטה אינה מטמאה את הידים מפני שעומדת לימחק. וא"כ השרטוט במגילת סוטה אינו אלא מצד שם 'ספר' ולא מצד כתיבת דברי תורה.

זוהו שנסתפקו התוס' (בסוטה שם) שמא אפשר לשרטט לאחר הכתיבה. והגרעק"א (בתשובה ג) תמה על דברים אלו, מה מועיל השרטוט לאחר הכתיבה [וכן נקט הרשב"ץ (ח"א ב) מסברא שאין שרטוט מועיל אחר הכתיבה, כי מה בצע בו והלא השרטוט בא לצורך ישור הכתיבה]. וביותר הקשה ממה שהקשו בגמרא (מנחות לב:) איך יתכן לעשות מתפלין שבלו מזווה והא בעי שירטוט, ומאי קושיא הלא יכול לשרטט עתה. אך כבר תירצו אחרונים (הנצי"ב במרומי שדה שם, עמק ברכה ועוד) שדוקא במגילת סוטה כתבו התוס' שיועיל שרטוט לאחר הכתיבה, כי שם השרטוט נצרך רק משום צורת 'ספר' ולא משום הכתיבה, משא"כ במזווה שנאמר בה שרטוט [גם] מצד הכתיבה עצמה, ולזה אין מועיל שרטוט לאחר הכתיבה.

ומאידך, אם שרטוט קודם הכתיבה שרטוט שאינו מתקיים אלא לשעתו - שנסתפק בזה לדינא רעק"א שם - נראה שאמנם מעשה הכתיבה נעשה שפיר על ידי שרטוט אבל חסרה צורת 'ספר'. ואם כן יש לומר שלכך הוצרכו שני הלימודים לשרטוט במגילה כדברי ברייתא דמסכת סופרים, שיש דין שרטוט הן מצד כתיבת דברי המגילה, 'דברי שלום ואמת' [שהוא כאמור הלכה בכתיבה ולא משום תורת ספר, כמוכח מהירושלמי הנ"ל שהביא הגרי"ז], והן משום שנקראת 'ספר'. ונפ"מ דמחד גיסא צריך שרטוט קודם הכתיבה דוקא, ומאידך צריך גם שיהא השרטוט קיים גם לאחר מכן.

ובזבן בזה ספקו של רעק"א שם, שאף אם שרטוט שלאחר הכתיבה לא מהני, אם שרטוט מקודם באופן שאינו מתקיים, אפשר שמועיל להכשירו אם חזר ושרטט שרטוט קבוע לאחר הכתיבה - כי באופן זה נתקיימו שני הדינים, שרטוט של 'כתיבה' ושרטוט של 'ספר'.

ובן יש לומר בדעת רש"י לענין מזווה, ששני דיני שרטוט נאמרו בה; אחד מצד ההלכתא שצריכה שרטוט, שהיא הלכה מסוימת בכתיבת מזווה כמו שנתבאר [ומצד זה לא יועיל שרטוט לאחר הכתיבה, וכמו שהביאו בגמ' במנחות שם הלכה זו על הקושיא 'הא מורידין עושין והא בעי שרטוט', דדוקא מצד ההלכה שנאמרה בכתיבה לא יועיל לשרטט עכשיו], ועוד דין שרטוט הנלמד בגזרה שוה כתיבה כתיבה מספר, שצריכה להיות משורטטת כספר. ונפ"מ שהשרטוט צריך להיות קיים גם לאחר הכתיבה, שכך היא צורת 'ספר'." ¹¹

¹¹ ולפי"ז נראה שאפילו אם מצד דין 'כתיבה' א"צ שרטוט כשכתובה בלשון אחרת (ע' באה"ל תרצט, מהריטב"א שאין צריך מוקף גייל. ור"ל), מצד דין 'ספר' צריך.

יח וע"ע בסוף שיעור קנא.

במזווה עיבוד לשמה - לא נאמר, וא"ת מ"ש ספר תורה ותפלין שצריכים עיבוד לשמן - לפי שעצמו של ספר תורה ועצמן של תפלין הן המצוה, ועצמה של מזווה אינה המצוה, רק מפני הבית שחייב. ואין מובן מה ענין גדר המצוה לעיבוד העור. וע' בחדושי הגר"ח שם שהאריך בזה. ופירש הגרשז"א (מנחת שלמה תנינא סוסי"ד) ששונה מזווה מספר תורה ומתפלין שבהם נאמר שיהא זה 'ספר' קודם הכתיבה, ולכך העור צריך עיבוד לשמן, משא"כ במזווה העיקר הוא לכתוב על מזוזת הבית ואין שמה עליה מקודם, והרי אמרו במנחות (לד) 'וכתבתם' - יכול יכתבנה על האבנים, נאמר כאן כתיבה ונאמר להלן כתיבה, מה להלן על הספר כו'. הרי שבעצם עיקר דינה להיכתב על מזוזת הבית אלא שלמדנו שצריכה להיכתב כתיבה תמה על הקלף, אבל עיקר גדר המצוה הוא לכתוב הדברים על מזוזת הבית. ומעתה מוטעמים דברי הגרי"ז שבמזווה יש תורת כתיבה בפני עצמה באור חדש, שהרי כן היא המצוה, לכתוב על מזוזת הבית דברים אלו שיש בהם יחוד ה', ורק שאופן הכתיבה הוא בכתיבה תמה על הקלף שקובעה במזוזת הבית.

ומעתה מוטעם טובא החילוק בפשוטו של מקרא, שלכך נאמר 'וכתבתם' במזווה ולא בתפלין, כי יש במזווה - בניגוד לתפלין - גדרכתיבה מחודש, 'על מזוזות ביתך' - שזהו עיקר גדר המצוה, לכתוב את הדברים על מזוזות הבתים, לא להניח ה'ספר' על המזוזות. ומוטעם נמי באור דברי הגרי"ז שיש במזווה דין 'כתיבה' לעצמה, כי כן הוא עיקר גדר המצוה כאמור. ¹⁰

[לרש"י ישנם שני דיני שרטוט במזווה ובמגילה; דין בשם 'ספר' ודין ב'כתיבה'; נפקותו]

ז והנה מה שכתב הגרי"ז בישוב קושית התוס' על רש"י, אמאי אצטריך קרא ד'דברי שלום ואמת' ללמוד שרטוט במגילה, תיפוק ליה ממה שנקראת 'ספר' - משום שדין שרטוט אינו שייך לדיני הספר אלא לדברי התורה עצמן, תירוץ זה לכאורה לא ניתן להאמר אלא בדעת הרמב"ם אבל לא בדעת רש"י גופא, שהרי רש"י (בסוטה יז) מפרש מה שאמרו מגילת סוטה שכתבה אגרת פסולה, 'בספר' אמר רחמנא - דהיינו שכתבה בלא שרטוט והלמ"מ שהספרים צריכים שרטוט. הרי מבואר שהשרטוט דין הוא ב'ספר'.

עוד קשה ממסכת סופרים (יג,ב כנוסחת הגר"א): מגלת אסתר צריכה שרטוט כאמתה של תורה מפני שנקראת ספר - משמע ששני הטעמים איתנהו; משום 'דברי שלום ואמת' ומפני שנקראת 'ספר'.

ע"כ כן נראה לומר ששני דינים קיימים בשרטוט בספר תורה: מצד תואר 'ספר', ומצד דין כתיבת תורה כנ"ל. ובמגילת אסתר נמי קיימים שני הדינים והם נלמדים משני המקורות

¹⁰ א. נראה שזה באור מה שאמרו (במנחות לג:) שאם הניח המזווה בפצים ואח"כ קבע את הפצים בפתח - פסול משום 'תעשה ולא מן העשוי'. ואין הטעם משום דבעינן מעשה במזווה בזמן קיום המצוה, שלא מצינו דין 'עשיה' בקיום המצוה [וכגון ישב תחת המיטה בסוכה וניטלה המיטה. וכן הניח תפלין על דבר החוצץ ואח"כ הסירו וכד'. וכן במזווה, נקטו כמה אחרונים (ע' הליכות שלמה ח"א פכ"ג הערה 45; חדושים ובאורים מנחות יב) שאפשר לקובעה קודם שנכנס לדור בה הגם שעדיין אין מתקיימת המצוה בלא דיוורין - אלא ודאי א"צ עשיית מעשה במזווה בזמן קיום המצוה רק משום דבעינן 'עשיית מזווה' [אולי נלמד כתיבת מזווה במה מצינו מעשיית ציצת], וכיון שאין נחשבת 'עשיית מזווה' אלא בקביעתה על מזוזת הבית כאמור, הלכך כל שנקבע בבית בלא מעשה בגופה פסול. משא"כ בתפלין לא נאמר דין זה של עשיית תפלין רק קשירתם על הגוף (ע' מנח"ש תנינא א) שהוא מעשה קיום המצוה.
ב. באופן אחר יש לפרש שינוי לשון הכתוב לפרש"י והרמב"ם (וזה א"ש אף להראב"ה) שסובר גם בתפלין הפרשיות כולן סתומות, שיש בהן דין כתיבה מחודש, שהרי מ'כתיבה' למדו שצריכה שרטוט, משא"כ בתפלין שא"צ שרטוט לכך לא נאמר בהן 'כתיבה'.

עיקרי דברים

ג שרטוט בספרים ובמזווה, להרמב"ם הוא דין מדיני הכתיבה ולא מדיני הספר.

לרש"י, נראה שקיים דין נוסף בחלות שם 'ספר' שצריך שרטוט. במגילת סוטה אין 'כתיבת תורה' ולכן השרטוט האמור שם הוא רק מפאת שם 'ספר', ואילו במזווה ובמגילה קיימים שני הדינים. נפקא מינה: שרטוט מדין הכתיבה מחויב להיות בשעת הכתיבה אבל אין צריך להתקיים לאחר מכן. שרטוט מדין הספר מחויב להימצא גם אחר כך ואפשר שאינו צריך להיות בשעת הכתיבה דוקא. (ב ז)

הוא"ל וכתיבת מזווה היא כתיבה מחודשת, לכך נצרכת הלכה מיוחדת לדין שרטוט במזווה, שאינה כשאר כתיבת תורה. (ד ה)

ד מגילת אסתר, מלבד שהיא אחד מכ"ד כתבי הקודש יש בה פן נוסף בהיותה 'מגילה', ולכך קיים בה דין כתיבה אחר של 'כתיבת מגילה' (הגרי"ז).

דין זה מתבטא בצורת חילוק פרשיות המגילה ועוד, וכן בכך שנצרכנו למקור מיוחד של שרטוט במגילה, על אף היותה מכתבי הקודש. (ד)

א האיסור לכתוב מקרא בלא שרטוט, נובע מדין כללי שהתורה לא ניתנה להיכתב אלא באופנים ותנאים מסוימים, וכמו ההלכה שלא לכתוב התורה מגילה מגילה אלא בשלמותה. (הגרא"ל).

דיני 'כתיבת תורה' שייכים לצורת מסירת התורה ולימודה; כן לענין אמירתה שלא מן הכתב, יש אומרים שאין זה אלא כשמלמד לאחרים [וכמו לענין איסור כתיבת תושבע"פ שעיקרו בצורת מסירת התורה לאחרים], וכן לענין הצרכת שרטוט, י"ל (בדעת הר' אליהו) שאין זה אלא במסירת תורה ולימודה. (ג)

ב במזווה יש דין 'כתיבה' המיוחד לה, ולכך חילוק פרשיותיה והתגין שבה אינם בהכרח כבספר תורה. משא"כ בתפלין, כתיבתן אינה אלא 'העתקת הפרשיות' כפי שהן בתורה (עפ"י הגרי"ז).

גדר מצות מזווה הוא כתיבת הדברים על מזוזת הבית, ומקודם לכן אין קיים חפצא דמצוה (ועל כן אין צריך עיבוד העור לשמה להרמב"ם), שלא כבתפלין שגדר המצוה בקשירת פרשיות התורה הכתובות כבר. (א ה 1)

